herpy

SALAMANDRE

Bjergsalamander

Ichthyosaura alpestris

Ichthyosaura alpestris er en smuk europæisk vandsalamander med orange bug og, i yngletiden, en blå han med sortplettede sider. Den bliver 8-12 cm, lever vekselvis i vand og på land og er forholdsvis nem at holde og formere i et køligt akvarium eller akvaterrarie.

Familie: Salamandridae Engelsk: Alpine Newt Tidligere navn: *Mesotriton alpestris; Triturus alpestris* Udgivet 16. november 2026 **Mild hudgift**

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**8-12 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Tempereret skov og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**70 × 35 × 30 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**10-18 °C**
Temperatur, nat	**8-14 °C**
Luftfugtighed	**80-100 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 20-25 cm
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**2-5 °C** 8-13 uger
Kost	**Insekter og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**12-48 mdr.**
Æg pr. sæson	**30-200**
Lægninger pr. år	**1**
Klækning	**10-30 dage**
Larvetid	**60-180 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Andre larver og små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Fredet i Danmark efter BEK nr. 521 af 25.3.2021 om fredning af visse dyre- og plantearter (artslisten ændret ved BEK nr. 1005 af 2.7.2025). Vildtlevende dyr må ikke fanges eller dræbes, æg og yngel må ikke indsamles, og dyr fra naturen må ikke handles, overdrages, holdes eller udstilles. Opdrættede dyr, der er afkom af lovligt erhvervede dyr, er undtaget (§ 2), men ejeren skal kunne godtgøre, at dyret ikke stammer fra naturen: gem opdrætserklæring eller faktura. Myndighed: SGAV. Ingen CITES-papirer.

Om arten

Ichthyosaura alpestris er en slank vandsalamander med afrundet hoved, sideligt sammentrykt hale og guldfarvede øjne. Voksne dyr er 8-12 cm, og hannen er som regel lidt mindre og slankere end hunnen. Huden er glat i vandfasen og mørkere og mere fløjlsagtig på land. Bugen er klart orange til rød og normalt uden pletter, og farven afhænger af føden: jo mere rødt

foder, jo rødere bug. I vandfasen om foråret har hannen en blå ryg, sider med sorte pletter og et lyst bånd langs flanken samt en lav, glat kam med gule og sorte tværbånd. Hunnen er marmoreret i mørkegrå, brune og grønlige toner med svagere sidepletter og en svag gul-orange stribe langs ryggen.

Arten har stået i slægterne *Triturus* og *Mesotriton*, men placeres i dag i *Ichthyosaura*. Der kendes flere underarter, hvoraf nogle er neotene og bliver i larveform hele livet. Neoteni forekommer hos arten forholdsvis ofte. Huden kan indeholde tetrodotoxin, men kun i lave og meget varierende mængder, og hos mange dyr kan giften slet ikke påvises. Vask altid hænder efter arbejde i akvariet og terrariet, og hold sekret væk fra øjne og mund.

Udbredelse og levested

Ichthyosaura alpestris findes i store dele af Europa: fra det nordlige Frankrig og Benelux gennem Tyskland, Schweiz, Østrig og Norditalien til Polen, Tjekkiet, Ungarn og Balkan og videre til Rumænien, Ukraine og det nordlige Grækenland. Der er adskilte bestande i det sydlige Danmark, i Syditalien og i det nordlige Spanien.

I Nordeuropa lever arten mest i lavlandet, i Sydeuropa oftest i bjerge og bakker. I Italien og Albanien findes den op til omkring 2.700 m. Bestande uden for området, fx i Storbritannien, er indført og indgår ikke i kortet.

> **Oprindelig udbredelse:** Spanien, Frankrig, Belgien, Nederlandene, Luxembourg, Tyskland, Danmark, Schweiz, Østrig, Italien, Tjekkiet, Slovakiet, Polen, Ungarn, Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Serbien, Montenegro, Albanien, Nordmakedonien, Grækenland, Rumænien og Ukraine.

LEVESTED

Ichthyosaura alpestris lever i skovrige egne med rigelig adgang til vand. I yngletiden bruger den stillestående eller svagt strømmende, klart og plantebevokset vand: skovdamme, søer, vandfyldte hjulspor, kanaler og vandtrug. Uden for yngletiden er arten nataktiv og landlevende og ligger om dagen under sten, træ og mos. Om natten jager den biller, regnorme og andre smådyr. Efter vinterdvalen, i februar-marts, søger dyrene hurtigt mod vandet.

I vandet æder arten krebsdyr, snegle og springhaler samt insekter, der falder i vandet. Larverne forvandles typisk efter 4-5 måneder, men i større, dybe vande overvintrer de ofte og forvandles først året efter. I de sydlige dele af udbredelsen lever dyrene mest i vand hele året.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

Pasning

TERRARIET

Arten kan holdes i et akvarium, i et akvaterrarie med både vand og land eller i vand hele året. Et akvarium på 70 × 35 × 30 cm passer til to par i vandfasen. Vandet skal være mindst 20 cm dybt, for arten er meget vandlevende, og vanddelen skal være stor. Landdelen får fint grus, skjul af kork og sten samt mos og bregner. Jord kan blive grobund for bakterier, når der ikke er mange planter, så brug hellere grus.

I vandet skal der være mange vandplanter, fx hornblad, vandpest og tusindblad, til ilt og æglægning, sten som skjul og en flydende kork eller en sten, der bryder overfladen, så dyrene kan komme op. Brug bundgrus, som ikke kan sluges. Dæk akvariet godt, for vandsalamandre klatrer på glas og presser sig gennem små åbninger.

Tre til fem dyr kan overvintre sammen i en plastikkasse på ca. 35 × 20 × 15 cm med jord, døde blade, et stykke kork og en lille vandskål.

TEMPERATUR

Ichthyosaura alpestris er en kølig art. I både vand og landdel skal temperaturen være 10-18 °C om dagen og 8-14 °C om natten, og den må aldrig komme over 23 °C. Stil akvariet køligt uden direkte sol. Om sommeren kan en kold kælder eller en vandkøler være nødvendig. Varmeelementer er farlige, for for høj temperatur dræber dyrene.

En kølig vinterhvile er nødvendig, hvis dyrene skal yngle næste forår. Den varer 2-3 måneder ved ca. 2-5 °C, og dyrene æder lidt eller slet ikke. Den kan holdes i et køleskab ved konstant 2-4 °C eller udendørs i et frostfrit skur eller en garage. Sænk temperaturen over flere timer til ca. 5 °C eller lidt under. Afhængigt af underarten kan en køligere periode ved 14-17 °C i en kælder være nok til at sætte ynglen i gang; dyrene æder da stadig.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Luften i landdelen skal være fugtig, ca. 80-100 %, og under vinterhvilen 90-100 %. Dyrenes bløde hud tørrer let ud, så der skal altid være vand eller et fugtigt skjul. Brug en fugtighedsholdende bund som fugtigt mos, og sprøjt jævnligt med afkloret vand, men lad aldrig bunden blive gennemblødt.

I vandfasen har luftfugtigheden ingen betydning. Sørg for ventilation, så luften ikke bliver stillestående.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vandet skal have neutral pH og være afkloret. Brug afklorering, eller lad vandet stå et døgn i en åben spand. Vanddybden er mindst 20 cm. Vandkvaliteten er ikke kritisk, så længe vandet er rent. Brug et filter på laveste strøm, så dyrene ikke hvirvles rundt, for arten lever i stille vand. Skift en del af vandet ca. hver måned, og vask filtermediet hver måned.

Brug aldrig sæbe eller rengøringsmidler i akvariet. Om sommeren sænkes vandstanden, og om vinteren holdes vandet koldt, hvis dyrene overvintrer i vand.

LYS OG UVB

Arten har ikke brug for UVB. Dagslys fra et vindue er nok, men akvariet må ikke stå i direkte sol. Er der planter, kan et lysrør til planter på en timer give dem lys og dyrene en fast dagsrytme.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Ichthyosaura alpestris er glubsk og æder næsten alt, der kan komme ind i munden. I vandet gives hver anden dag dafnier, myggelarver, tubifex, regnorm, snegle med knust skal, fårekyllinger og lejlighedsvis melorme og voksmøl. På land gives fårekyllinger, regnormestykker, snegle og edderkopper. Små stykker magert kød, som fjernes, hvis de ikke ædes, kan også bruges. Ved varieret føde er vitamintilskud ikke nødvendigt.

Dyr, der overvintrer, fodres ikke. Dyr i vandfasen tager ofte stillestående foder, men på land skal føden være levende eller bevæges. Rødt foder som myggelarver giver rødere bug, mens kun hvide enchytræer giver en bleg gul bug. Larver og unger fodres som beskrevet under avl.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er skumrings- og nataktiv og mest livlig i vandet om foråret. Den kan holdes parvis eller i grupper, og hanner kan med fordel holdes sammen, fordi konkurrencen fremmer ynglen. Dyrene er fredelige, men voksne kan æde æg og små larver. Efter yngletiden går voksne dyr på land og mister de skarpe farver. Når dyrene tilbringer mere tid på den flydende kork end i vandet, er vandfasen ved at være slut.

Dyret bør kun håndteres, når det er nødvendigt, med våde hænder eller med et net.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Angivelserne for kønsmodenhed svinger fra 1-3 til 3-4 år, og hannerne er modne et halvt til et helt år før hunnerne. I yngletiden har hannen en hævet kloak og en lav kam, som hunnen ikke har. Hunnen er desuden større og rundere i kroppen. Til avl skal der være mindst to par, og hanner kan med fordel holdes sammen.

PARRING

Har dyrene haft en ordentlig kølig vinterhvile, parrer de sig i vandet om foråret. Hæv temperaturen, giv mere foder og mere lys, og sæt dyrene i et akvarium med mange planter til æglægning. Parringsspillet har tre faser: Hannen følger hunnen og stiller sig foran hende, vifter med halen og viser sig frem, og til sidst afsætter han en til fem spermatophorer på bunden. Hunnen følger efter og tager spidsen op i kloakken. Omkring 15 °C er en god yngletemperatur.

ÆG OG LARVER

Hunnen begynder at lægge æg 3-10 dage efter parringen, oftest om natten og over en til tre måneder. Hun folder ét æg ad gangen ind i bladene på vandplanter, og i alt lægges 30-200 æg i en sæson. Store hunner kan lægge op til 500. Hornblad, tusindblad og lignende planter er gode. Uden blade lægges æggene i grupper på bunden. Tjek planterne dagen efter parringen, klip bladene med æg af, og flyt dem til et eget kar, ellers bliver æggene ædt.

Æggene klækkes efter 10-30 dage, langsommere ved lave temperaturer. Larverne er 7-8 mm, har små gæller og ingen ben og hænger fast på planter med to små haftestrimler ved hovedet. De æder ikke de første 2-3 dage, mens de lever af blommen. Derefter gives nyklækkede artemia-nauplier, senere enchytræer, tubifex og stykker af myggelarver. Hold højst seks larver pr. 4 liter vand, højst 10 cm dybt og uden metaller. Skift noget vand dagligt. Larverne er rovdyr og kan være kannibaler, så sorter efter størrelse.

METAMORFOSE

Larveperioden varer to til næsten fire måneder, i koldt vand op til seks, afhængigt af foder og temperatur. Under 15 °C går udviklingen langsomt, og 18-22 °C med to daglige måltider er bedst. Begynder larverne at forvandle sig, flyttes de til sikre, luftige beholdere med ca. 1 cm vand og en sten eller en flydende genstand, der bryder overfladen, så de ikke drukner.

Forvandlingen tager få dage, og de nye unger er højst 5 cm. I større, dybe vande overvintrer larverne ofte og forvandles først året efter. Nogle larver bliver kønsmodne som larver (neoteni).

OPDRÆT AF UNGER

Nyforvandlede unger er sværere at holde end larver. De kan kun æde meget små, langsomme dyr: nyklækkede melorme og fårekyllinger, enchytræer, bladlus og springhaler. Fodr dem én gang om dagen med så meget, som de vil æde. Fire eller fem unger kan være sammen i en plastikkasse på ca. 20 × 15 × 15 cm med køkkenrulle som bund og en halv plastikkop som fælles skjul.

En vandskål er ikke nødvendig, men en lav skål, hvor hovedet kan holdes over vandet, er i orden. Sprøjt let med vand hver dag, og skift bunden hver anden dag. Nogle underarter er mere vandlevende end andre, så giv ungerne adgang til både vand og land.

Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør og kan blive 10-20 år, men typiske fejl i pasningen er:

- Varme: Over 23 °C er farligt, og vedvarende temperaturer over 18 °C stresser dyrene. Hold akvariet køligt og skyggefuldt.
- Udtørring på land: Huden tørrer let ud. Giv en fugtig bund og skjulesteder.
- Dårligt vand: Foderrester og forurening. Skift vand jævnligt.
- Flugt: Vandsalamandre klatrer på glas og presser sig gennem små åbninger, så lågene skal være tætte.
- Kannibalisme: Larver af forskellig størrelse spiser hinanden. Sorter dem.

Salamanderpest (Bsal, *Batrachochytrium salamandrivorans*) er en svampesygdom hos halepadder, som giver sår i huden og er dødelig for mange europæiske salamandre. Den har dræbt bestande af *I. alpestris* i Sydtyskland. Hold nye dyr i karantæne, brug eget udstyr til hver bestand, og desinficer redskaber, hænder og sko. Brug ikke vand, mos, jord eller planter fra naturen uden sterilisering. Hold arten adskilt fra andre salamandre, og slip aldrig dyr ud i naturen. Kontakt en dyrlæge med forstand på padder ved sår, vægttab eller manglende appetit.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.